

כב תבא כל־רעתם לפניך ועולל למו כַּאֲשֶׁר עוֹלַלְתָּ לִּי
עַל כָּל־פְּשָׁעֵי כִּי־רבות אֲנֹחֲתִי וְלִבִּי דוּי:

תבא. אבקשך שיבואו כל רעותיהם לפניך, ותכה²⁸⁶ בהם כמו שהכית בי על ריבוי פשעי, כי אנחותי רבות וליבי דווי.

מה²⁸⁷ מקום בקשתנו [והרי צריכים להיענש על שחטאון]. אנו אומרים שהבקשה
היא למהר לא לאחר, כפי שידוע מביאור 'כי אם צעק יצעק אלי' (שמות כב,
כב), שהוא רק מתכוון לזירונו, שאם לא אפשר שיאריך אפוא²⁸⁸. וכך גם להיפך,
'ושכב בשלמתו וברכך' (דברים כד, יג), וגם אם לא התפלל בעבורו מחוייב הוא שה'
יברכנו, אלא שעניין הברכה הוא לזרונו. וגם אנו בגלות תפילתנו על המקדש שיבנה
ועל הכלל שיתקבץ, ומחוייב הוא ששני הדברים יהיו, אלא עניין בקשתנו הוא
למהר אותם, כדברי דניאל (דניאל ט, יט) 'יי שמעה יי סלחה [יי הקשיבה ועשה אל
תאחר]' וג'. וכך היא בקשת כל אחד ותפילתו על עצמו 'עזרי ומפלטי אתה אלהי
אל תאחר' (תהלים מ, יח).

חתמילה
מועילה לקרב
העתיד

פרק ב

א איכה יעיב באפו אֲדָנִי אֶת־בֵּת־צִיּוֹן הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם
אֶרֶץ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־זָכַר הַדָּם־רִגְלָיו בְּיוֹם אָפּוֹ:

איכה יעיב באפו [י]. ואיך יענף ה' בחרונו קהל ציון, והשליך משמים
את תפארת ישראל, ולא זכר את מקום שכינתו² ביום חרונו.

פתיחתו באמירת איכה על דרך הפליאה שהזכיר בפרק הראשון³, וכדרך שמתפלא
על דבר שקרה ופגע בו, ואע"פ שהמתפלא יודע שהמבוכה היא מדבר
נדיר שקורה לעיתים רחוקות⁴, אמר כמי שמצטער מהמוות שבא בפתע פתאם, ומן
המחלות הקשות שקורות בהפתעה ומן החום והקור אם פגעו בו בהפתעה, וכל
כיוצא בזה. ואפשר גם שתהיה איכה יעיב שאלה, ותשובתה 'נביאך חזו לך שוא
ותפלי' (פסוק יד).

ומה הסיבה לשימוש בבטוי יעיב ולדמות בו את החרון. נאמר כמה טעמים. אחד
מהם, שזה מן הדברים הקרובים ביותר הצפים לעבר הארץ⁵, כי הוא מגביה
לכל היותר י"ח סטדיום⁶ כל סטדיום ת"ע אמה. ועוד, כי על ידו תהיה ה... ה...

1. רס"ג מפרש 'יעיב' לשון ענן, והרחיב בפירושו הארוך במשמעויות הרבות שיש לעב וענן לענין
זה. ובנוה שלום: לשון עב וענן, וכלומר יחשיך. וכן פירשו רוב המפרשים שהוא לשון עב וענן
(רש"י, ר"י אבן גנאח ורד"ק בספר השרשים שורש עיב, ר"י קרא, ריב"ב, רבי תנחום הירושלמי ורי"ד), ופירשו הכוונה
שה' החשיך עליהם כמו שהענן מחשיך את אור השמש. אך התרגום כתב 'איכדין איקנף', ולדעתו
'יעיב' לשון תועבה ומאוס (ספר מפורש). ואבע"ז פירש באופן אחר ענין הענן, כיצד הגביהם עד
העננים, ומה שהגביהם קודם החורבן היה באפו כדי שיוכל להשליכם ממקום גבוה ועונשם יהיה
גדול יותר, כמו שמסיים 'השליך משמים ארץ'.

2. כמו שיבאר בפירושו הארוך, שהכוונה לבית המקדש. וכ"כ בנוה שלום: הדם רגליו - מחל
סכינתי, מקום השראת שכינתו, דהיינו המקדש, וכן תרגם 'והארץ הדם רגלי' (ישעיה סו, א), ע"כ.
ושם תרגם רס"ג 'ואלארץ' מחל סכינתי - והארץ מקום השראת שכינתי.

3. וכמו שביאר רס"ג שם ש'איכה' הוא לשון תמהון על ביאת מכה, ע"ש באריכות.
4. ולכן גדלה פליאתו כשבאה עליו מכה נדירה זו בפתע פתאום בלי שהיה חושש לה.
5. ולכן המשיל בו את בת ציון שהיתה למעלה והושלכה לארץ.

6. מידת אורך יונית ורומית שארכה 625 רגל, 185.25 מטר. רס"ג כתב שהיא ת"ע אמה, ונמצא
ששיעור האמה שבה הוא עוסק הוא כ-40 ס"מ. בספר התחיה והספרות רס"ג מתאר שתי אמות:
'אמה כושית, שכל אמה כזו היא אמתים וחצי ושליש מן האמות שבדור הזה'. אמה כושית

286. ראה הערה לעיל (פסוק יב) לדרכו של רס"ג בפירושו 'עולל'.

287. ההתחלה חסרה.

288. שצעקת העני אינה יכולה להוליד רעה לאדם, אך יכולה לקרב רעה שנגזרה עליו והיתה
יכולה לבא בזמן רחוק. והדברים מבוארים במכילתא שם, 'כי אם צעק יצעק אלי שמוע אשמע
צעקתו', יכול כל זמן שהוא צועק אני שומע, ואם אינו צועק איני שומע, תלמוד לומר 'שמוע
אשמע צעקתו' מכל מקום, הא מה תלמוד לומר 'כי אם צעק יצעק אלי', אלא ממהר אני ליפרע
על ידי שהוא צועק יותר ממי שאינו צועק, ע"כ. וכן בספרי (ראה קיז), 'ולא יקרא עליך', יכול אם
קרא עליך יהיה בך חטא ואם לאו לא יהא בך חטא, תלמוד לומר 'והיה בך חטא' מכל מקום,
אם כן למה נאמר 'וקרא עליך אל ה'', ממהר אני ליפרע על ידי קורא יותר ממי שאינו קורא,
ע"כ. וראה עוד בספר חסידים (סי' תרנח).